Työsuojeluviranomaisen lausunto koskien HE 169/2024 vp

Aluehallintovirasto

Työsuojeluviranomainen kannattaa esitystä

- Työsuojeluviranomainen kannattaa ehdotusta muuttaa kausityölakia siten, että luonnontuotteiden keruu voidaan lisätä lain soveltamisalaan.
- Luonnontuotteiden keruu on kausiluonteista toimintaa, ja on luontevaa ja tarkoituksenmukaista, että se määritellään asetuksen mukaiseksi kausityöalaksi.

Ennakkovalvonta hyväksikäytön torjunnassa

- Kausityölakilupaharkinta mahdollistaa esityksen mukaan marjalakia ja turistiviisumia laajemman ennakkokontrollin.
  - Ei poista kuitenkaan hyväksikäytön mahdollisuutta.
    - Lähtömaassa on voitu antaa vääriä tietoja keräämisestä ja ansioista.
    - Myös lähtömaiden hierarkiat ja toimintamallit ovat vahvasti taustalla.
    - Nämä seikat voivat edelleen aiheuttaa ongelmia, vaikka lupatyyppi muuttuukin.

Viranomaisyhteistyö

- Viranomaisyhteistyötä (AVI, Migri, UM, TE-palvelut/KEHA-keskus) on pidettävä yllä ja kehitettävä edelleen.
- Viranomaisilla täytyisi olla ennakkovalvonnassa samat tiedot.
- Ettei syntyisi esimerkiksi tilannetta, jossa yritys ei saa kausityölupia, mutta saa toimia marjalain mukaisena toimijana.
- Tiedottamisen merkitys poimijoille ja yrityksille korostuu ja sitä olisi hyvä tehdä viranomaisyhteistyössä.

Työsuhteisuus luonnonmarjan keräämisessä

- Kun marjoja kerätään työsuhteessa, työsuojeluviranomaisen mahdollisuudet valvoa esim. palkkausta ja työaikoja varmasti paranevat. Myös asiakirjatarkastukset jälkikäteen ovat mahdollisia.
- Keruuta tullaan jatkossa luultavasti järjestämään monilla eri tavoilla (sekä työsuhteeseen että jokaisenoikeuksiin perustuen), ja se on valvonnan näkökulmasta haastavaa ja työlästä. Työsuhteen olemassaoloa täytyy luultavasti monesti arvioida työsuhteen tunnusmerkkien täyttymisen perusteella.
- Tarkastaja voi joutua tekemään yhdessä tukikohdassa monia eri tarkastuskertomuksia:
  - Marjalain mukaisen tarkastuksen;
  - ”normaalin työsuojelutarkastuksen, jossa valvotaan työolosuhteita ja/tai työsuhdeasioita;
  - Mikäli kausityötä tehdään vuokratyönä, tulee tarkastettavaksi myös vuokratyönantaja.

Resurssit ja marjalain jatkokehittäminen

- Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä arvioida lausuntopalautteessa esille tuotua lisäresurssin tarvetta (3–5 htv) työsuojeluviranomaiselle edellä mainituilla perusteilla, vaikka ennakkovalvonta parantuisikin lupaharkinnan yhteydessä.
- Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä marjalain kehittämistä seuraavien satokausien kokemusten perusteella.
  - Marjalaki tarjoaa minimisuojan.
  - Marjalaissa useita puutteita ja haasteita.

Haasteita

- Marjalaissa on toimijalle on asetettu ilmoitusvelvollisuus poimijoiden tukikohdista.
  - Työsuhteisessa poiminnassa tätä ilmoitusvelvollisuutta ei ole.
  - Esitetyn muutoksen yhteydessä tulisi arvioida miten tieto tukikohdista ja niiden lopettamisesta ja vaihtumisesta saadaan työsuojeluviranomaisen tietoon, jotta valvontaa saadaan kohdistettua tehokkaasti. Samalla olisi syytä arvioida ilmoittamatta jättämisen sanktioimista lupaharkinnassa.
- Majoitusolot
  - Eri viranomaisten valvonnassa on havaittu paljon puutteita niin luonnontuotteiden kerääjien kuin esim. mansikanpoimijoidenkin majoitusoloissa.
  - Majoituksen olosuhteet ovat usein yksi tekijä työvoiman hyväksikäytössä ja kokonaiskuvan muodostamisessa tärkeää tietoa. Työsuojeluviranomainen näkee tärkeänä, että perusteluissa olisi avattu yksityiskohtaisemmin sitä, miten ja kenen toimesta majoituksen asianmukaisuutta valvotaan ja miten asia huomioidaan lupaharkinnassa.

Aluehallintovirasto